

اولین بار اذان توسط چه کسی اعلام شد

۱۶ دی ۱۳۹۴ ساعت ۱۷:۲۸

امام صادق - علیه السلام - فرمود: ... همانا پیامبر (صلی الله علیه و آله) در سایه کعبه خوابیده بود، جبرئیل بر آن حضرت نازل شد در حالی که کاسه‌ای از آب بهشت به همراه داشت، رسول خدا (صلی الله علیه و آله) را بیدار کرد و گفت با آن آب غسل کند؛ جبرئیل پیامبر - صلی الله علیه و آله - را به آسمان‌ها برد و در آن جا جبرئیل اذان را جمله به جمله گفت تا به آخر رسید، فرشتگان و پیامبران بعد از اذان و اقامه جبرئیل به پیامبر - صلی الله علیه و آله - اقتدا کردند.

در بیشتر کتاب‌های حدیثی و تاریخی شیعه و اهل سنت که در زمینه سیره و تاریخ پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - نگارش یافته، بابتی تحت عنوان «بَدْءُ الْأَذَانِ» یعنی آغاز اذان آمده است، تشریح اذان را در سال اول هجرت دانسته‌اند. (۱)
روایاتی که در این موضوع وارد شده به سه گروه قابل تقسیم است:

الف) روایاتی که شب معراج پیامبر - صلی الله علیه و آله - را شبی دانسته‌اند که اذان توسط فرشته خداوند به آن حضرت یاد داده شد و پیامبر (ص) نیز آن را به بلال آموزش داد از جمله:

۱. امام باقر - علیه السلام - فرمود: در شب معراج پیامبر - صلی الله علیه و آله - هنگامی که آن حضرت در مقابل بیت المعمور رسیدند و وقت نماز شد، جبرئیل اذان و اقامه گفت، رسول خدا - صلی الله علیه و آله - جلو ایستاد، فرشتگان و پیامبران پشت سر آن حضرت به نماز ایستادند. (۲)

۲. در احادیث اهل سنت چنین آمده است: در معراج پیامبر - صلی الله علیه و آله - خداوند متعال اذان را به او وحی فرمود. بعد از معراج پیامبر - صلی الله علیه و آله - آن را به بلال یاد داد. (۳)

ب) روایاتی که می‌گویند: پیک وحی جبرئیل اذان را بر پیامبر - صلی الله علیه و آله - نازل فرمود و با دستور پیامبر (ص) امیرالمؤمنین - علیه السلام - آن را به بلال تعلیم داد. از جمله آنکه: امام صادق - علیه السلام - فرمود: زمانی که جبرئیل اذان را بر پیامبر - صلی الله علیه و آله - فرود آورد، سر آن حضرت در دامن علی - علیه السلام - بود، جبرئیل اذان و اقامه گفت، آنگاه که رسول خدا - صلی الله علیه و آله - بیدار شد، فرمود یا علی شنیدی؟ عرض کرد: بله. فرمود: حفظ کردی؟ عرض کرد: بله. فرمود: بلال را صدا بزن و اذان را به او یاد بده. علی - علیه السلام - بلال را صدا زد و اذان را به وی تعلیم داد. (۴)

ج) دسته سوم روایاتی است که تشریح و آغاز اذان را به رؤیای عبدالله بن زید انصاری و تأیید حقیقت آن رویا از سوی رسول خدا (ص) نسبت داده اند از جمله آنکه روزی مسلمانان برای اعلام وقت نماز پیشنهاداتی را در محضر پیامبر - صلی الله علیه و آله - ارائه دادند، ولی هیچ کدام مورد تأیید آن حضرت قرار نگرفت. (کیفیت) اذان در خواب به عبدالله بن زید اعلام شد، و زید آنرا به پیامبر (ص) اطلاع داد. آن گاه پیامبر - صلی الله علیه و آله - به بلال دستور داد تا طبق نظر عبدالله بن زید اذان بگوید. (۵)

بعضی از اهل سنت در ذیل این حدیث آورده اند که همانند این خواب را چهار یا هفده نفر از اصحاب پیامبر - صلی الله علیه و آله - دیده بودند. (۶) ولی این مطلب با مقام و جایگاه پیامبر اکرم منافات دارد چرا که تنها آن حضرت مأمور دریافت و ابلاغ احکام بود نه اصحاب وی، ضمن آنکه بخاری و مسلم از آن رو که این احادیث را صحیح نمی دانند در کتب خود نیاورده اند. (۷)

هم چنین احادیثی هم از طریق اهل بیت - علیهم السلام - در ردّ رؤیای عبدالله بن زید وارد شده است، از جمله:

۱. از امام حسین - علیه السلام - سؤال شد، عامّه می گویند که علت اذان، خوابی است که عبدالله بن زید دید و به رسول خدا - صلی الله علیه و آله - خبر داد، آن گاه پیامبر - صلی الله علیه و آله - دستور اذان را صادر فرمود.

امام حسین - علیه السلام - که از این سخنان ناراحت شده بود فرمود: وحی بر پیامبرتان نازل می شود و شما می پندارید که اذان را از عبدالله بن زید گرفته است و حال آن که اذان سیمای دین شماست، سپس فرمود: از پدرم علی بن ابی طالب شنیدم که فرمود: در معراج خداوند فرشته ای را فرستاد، آن فرشته اذان و اقامه گفت، جبرئیل به رسول خدا - صلی الله علیه و آله - گفت: ای محمد این گونه برای نماز اذان بگو. (۸)

۲. عبدالصمد بن بشیر روایت کرده است: در حضور حضرت صادق - علیه السلام - درباره آغاز اذان صحبت شد، شخصی گفت: مردی از انصار چگونگی اذان را در خواب دید و آن را برای رسول خدا - صلی الله علیه و آله - تعریف کرد، رسول خدا - صلی الله علیه و آله - هم دستور داد تا اذان را به بلال تعلیم دهد.

امام صادق - علیه السلام - فرمود: دروغ می گویند، همانا پیامبر - صلی الله علیه و آله - در سایه کعبه خوابیده بود، جبرئیل بر آن حضرت نازل شد در حالی که کاسه ای از آب بهشت به همراه داشت، رسول خدا - صلی الله علیه و آله - را بیدار کرد و گفت با آن آب غسل کند. جبرئیل پیامبر - صلی الله علیه و آله - را به آسمانها برد و در آن جا جبرئیل اذان را جمله به جمله گفت تا به آخر رسید، فرشتگان و پیامبران بعد از اذان و اقامه جبرئیل به پیامبر - صلی الله علیه و آله - اقتدا کردند. این است نحوه شروع اذان. (۹)

بنابراین خواب عبدالله بن زید به دو دلیل نمی تواند منشأ پیدایش اذان باشد:

۱. با رسالت پیامبر (ص) منافات دارد.

پی نوشت ها:

۱. علامه مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، ج ۱۹، ص ۱۳۱. مسعودی، علی بن الحسین، مروج الذهب، متوفای ۳۴۶ هـ، بیروت، دارالمعرفة، ج ۲، ص ۲۹۴.
۲. کلینی، محمد بن یعقوب، کافی، متوفای ۳۲۹ هـ، تهران، دارالکتب الاسلامیه، چاپ سوم، ۱۳۶۷ هـ ش، ج ۳، ص ۳۰۲، ح ۱. بحارالانوار، ج ۸۱، ص ۱۳۶، ح ۲۶، به نقل از احتجاج قریب به این مضمون.
۳. العسقلانی احمد بن علی بن حجر، فتح الباری فی شرح صحیح البخاری، متوفای ۸۵۲ هـ، بیروت، دارالکتب العلمیه، چاپ اول، ۱۴۱۰ هـ، ج ۲، ص ۱۰۰.
۴. الطوسی، محمد بن الحسن، تهذیب الأحکام، متوفای ۴۶۰ هـ، تهران، دارالکتب الاسلامیه، چاپ سوم، ۱۳۶۴ هـ ش، ج ۲، ص ۲۸۴، ح ۱. کلینی، همان، ح ۲.
۵. أبو داود، سلمان بن الأشعث، سنن أبی داود، متوفای ۲۷۵ هـ، القاهرة، الدار المصریة اللبنانیة، ۱۴۰۸ هـ، ج ۱، ص ۱۳۱. حنبل، احمد بن حنبل، المسند، متوفای ۲۴۱ هـ دارالفکر للطباعة و النشر ۱۴۱۴ هـ، ج ۵، ص ۵۳۹، أحادیث ۷۸ تا ۱۶۴۷۶ قریب به همین مضمون. الترمذی، محمد بن عیسی سنن الترمذی، متوفای ۲۷۹ هـ، المكتبة السلفیة بالمدينة المنورة، ۱۳۸۴ هـ، ج ۱، ص ۱۲۲، ح ۱۸۹. با اندکی تفاوت.
۶. الیوسفی، محمد هادی، موسوعة التاريخ الاسلامی، مجمع الفكر الاسلامی، چاپ اول، ۱۴۲۰ هـ، ج ۲، ص ۴۴.
۷. الیوسفی، محمد هادی، همان، صص ۴۴-۴۵.
۸. التمیمی، نعمان بن محمد بن منصور، دائم الاسلام، متوفای ۳۶۳ هـ، قاهره، دارالمعارف، ۱۳۸۳ هـ، ج ۱، ص ۱۴۲.
۹. العیاشی، محمد بن مسعود، تفسیر العیاشی، بیروت، مؤسسه الأعلمی للمطبوعات، چاپ اول، ۱۴۱۱ هـ، ج ۱، ص ۱۷۷، ح ۵۳۱. منبع: جام نیوز

آدرس مطلب :

<https://www.cafetariikh.com/news/۳۲۳۱۸/اولین-بار-توسط-اذان-بار-اولین/۳۲۳۱۸>